

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Accountancy
voltijd

Hanzehogeschool Groningen

**De kracht van
kennis.**

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding Accountancy
voltijd

Hanzehogeschool Groningen

CROHO nr. 34406

Hobéon Certificering

Datum

25 februari 2020

Auditpanel

R.J.M. van der Hoorn MBA

drs. P.A.M. de Keijzer

D. van der Bij RA RB

S. Otto

Secretaris

J.D. Schakenbos

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	5
4.	OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	7
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	17
6.	AANBEVELINGEN	19
BIJLAGE I	Scoretabel	21
BIJLAGE II	Programma, werkwijze en beslisregels	23
BIJLAGE III	Lijst geraadpleegde documenten	27
BIJLAGE IV	Panelsamenstelling	29

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	Hanzehogeschool Groningen
status instelling	Bekostigd onderwijs
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief, 26 februari 2018
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Accountancy
registratienummer croho	34406
domein/sector croho	Economie
oriëntatie opleiding	Hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Science
aantal studiepunten	240 EC
afstudeerrichting	Accountancy
locatie	Groningen
variant	Voltijd
onderwijstaal	Nederland
datum audit / opleidingsbeoordeling	19 november 2019

2. SAMENVATTING

Het voorliggende beoordelingsrapport is de resultante van een zogeheten 'Beperkte Opleidingsbeoordeling' van de hbo-bacheloropleiding Accountancy van Hanzehogeschool Groningen (hierna: Hanze), die op 19 november 2019 is uitgevoerd door een auditpanel van onafhankelijke deskundigen (zie bijlage IV voor een toelichting).

De beoordeling vond plaats in het kader van een clustervisitatie, waarbij hbo-opleidingen met een vergelijkbare onderwijsinhoud in één (sub)cluster in een bepaalde periode worden geïnspecteerd door auditpanels bestaande uit zoveel mogelijk dezelfde deskundigen. Doel hiervan is de scherpheid en de vergelijkbaarheid van de oordelen te bevorderen. Bovengenoemde opleiding van Hanze valt samen met diverse verwante opleidingen van andere onderwijsinstellingen in de visitatiegroep HBO Accountancy groep 3.

Standaard 1. Beoogde leerresultaten

Voldoet.

De opleiding heeft een visie op het beroep die haar onderscheidt van vergelijkbare opleidingen en vertaalt deze visie naar haar beoogde leerresultaten inclusief *Groningse Kleur*. Hierin komen ook de heldere visie op internationalisering en onderzoek terug. De diverse visies, de validering en actualiteit van het profiel zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Groningse beroepenveld.

Standaard 2. Onderwijsleeromgeving

Voldoet.

De inhoud van het programma is state-of-the-art, mede door het verfijnde gebruik van de Innovatiewerkplaatsen, en anticipeert op ontwikkelingen in de beroepspraktijk. De opleiding hanteert diverse actualiseringsmechanismen (docenten staan vrijwel allen met één been in de beroepspraktijk en gebruiken hun ervaring ter verrijking van het onderwijs). Haar visie op onderzoek (S1) heeft de opleiding op grondige wijze vormgegeven. Het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen levert een substantiële inbreng in de onderzoekleerlijn van de opleiding, o.a. doordat docenten deel uitmaken van de kenniskring en hun onderzoekservaring aantoonbaar inbrengen in het curriculum en hun colleges. Winst kan de opleiding behalen door de inbreng van het lectoraat Duurzaam Financieel Management te vergroten.

Internationalisering is uitgewerkt, zoals de beoogde leerresultaten veronderstellen.

De opleiding beschikt over een daadkrachtig opererende Opleidingscommissie met een hoge betrokkenheid en nadrukkelijke impact op de kwaliteit(sborging) van het curriculum.

Een bijzonder hoge betrokkenheid van en wisselwerking met het beroepenveld zorgt ervoor dat studenten werken aan/met continu geactualiseerde praktijkcases waarin bedrijven als opdrachtgevers fungeren en gerenommeerde gastdocenten met actuele praktijkinbreng langskomen. De IT-component mag versterkt worden binnen de opleiding.

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps blijkt een dekking van deskundigheden die nodig is om het programma te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name hun actuele vakkennis en wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn zeer tevreden over de didactische en coachende kwaliteiten van hun docenten. De docenten zijn in groten getale betrokken bij onderzoek en zij professionaliseren zich stelselmatig. De docenten zijn gecommiteerd aan het gehele programma en werken als team samen.

De opleidingsspecifieke faciliteiten zijn van voldoende kwaliteit. Zo werkt Blackboard adequaat en zijn er voldoende werkplekken. Het panel vindt het mooi dat studenten kunnen beschikken over de accountancy software Caseware. De studenten zijn zeer positief over de inzet van de studieloopbaanbegeleider.

Standaard 3. Toetsing

Voldoet.

Het toetsbeleid wordt door alle docenten consequent en op deskundige wijze ten uitvoer gebracht. De gehanteerde toetsvormen zijn gevarieerd en studenten weten hoe, wanneer en waarop ze getoetst worden. De borging van het systeem gebeurt consequent, proactief en op deskundige wijze door zowel examen- als toetscommissie en leidt tot passende interventies. Alle examinatoren zijn BKE-gecertificeerd en een substantieel deel van de leden van de examencommissie en van de toetscommissie zijn SKE- gecertificeerd. De examencommissie speelt een belangrijke rol in het samenspel tussen studenten, docenten en managementteam en doet wat ze moet doen.

Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten

Voldoet.

Het auditpanel vindt dat de studenten met de afstudeerproducten laten zien dat zij de beoogde leerresultaten hebben behaald. Het werkveld is te spreken over de kwaliteit en het functioneren van zowel de studenten als de alumni. De alumni vinden dat de opleiding hen adequaat heeft voorbereid op het werkveld. Ook geven ze aan graag meer 'terug te willen geven' aan de opleiding.

Algemene conclusie:

Het panel concludeert dat de opleiding beschikt over een mooi, uitdagend en doordracht curriculum. Mede door het gebruik van de Innovatiewerkplaatsen en deskundige docenten/coaches 'dwingt' ze studenten vroegtijdig het veld in te gaan en onderzoek te doen. Ook de rijke relatie met het werkveld, zowel voor het reguliere onderwijs als voor de Innovatiewerkplaatsen, komt de opleiding ten goede. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen toont al zijn meerwaarde voor de opleiding. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Financieel Management kan nog sterker.

Een punt voor op de verbeteragenda heeft betrekking op internationalisering. In de vakken waar de opleiding Engelse literatuur hanteert adviseert het panel dit in lijn te brengen met de gehanteerde taal in de lessen en toetsvormen. Ook het verder versterken van de IT-component moet een plek krijgen op deze verbeteragenda.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor de voltijdvariant van de opleiding Accountancy van Hanzehogeschool Groningen tot 'voldoet' voor alle vier de standaarden.

Het auditpanel komt derhalve voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'positief'. Het adviseert de NVAO tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

Na instemming van de panelleden is dit rapport vastgesteld door de voorzitter te Den Haag op 25 februari 2020.

3. INLEIDING

De Hanzehogeschool Groningen (verder: Hanze) kent 49 bacheloropleidingen, 18 masteropleidingen en 10 Associate degree opleidingen. Studenten kunnen daarbij kiezen tussen voltijd, deeltijd, duale en internationale varianten. Tezamen vallen deze opleidingen binnen het sociale, economische, technische en gezondheidsdomein en binnen de kunsten. In het Strategisch Beleidsplan *Vernieuwen in Verbinding* (2016-2020) stelt de Hanze het tot haar doel een leergemeenschap te zijn, waar onderwijs, onderzoek en de beroepspraktijk verbonden zijn en waar studenten, docent-onderzoekers en mensen uit het werkveld van elkaar leren en samen werken aan het oplossen van vraagstukken uit de samenleving. Aan deze visie koppelt de hogeschool de volgende missie: *'De Hanzehogeschool Groningen leidt kundige en betrokken professionals op, doet praktijkgericht onderzoek en is daarmee in de omgeving en (inter-) nationaal een belangrijke partner bij het ontwikkelen van ondernemerschap en innovatieve, toepasbare kennis.'* De strategische thema's die zij hieraan verbindt zijn: i) Energie, ii) Healthy Ageing en iii) Ondernemerschap.

Instituut voor Financieel Economisch Management

Het instituut voor Financieel Economisch Management (verder: FEM) biedt op dit moment drie bacheloropleidingen aan, waarvan één in meerdere varianten:

- Accountancy, voltijd;
- Finance & Control, in voltijd, deeltijd én de internationale variant International Finance & Control;
- Finance, Tax and Advice, voltijd.

Naast deze drie bacheloropleidingen biedt FEM de tweejarige Post-Bachelor accountantsopleiding met oriëntatie 'Accountancy-MKB' en de post-HBO opleiding Business Controller aan. Samen met de opleidingen HBO-ICT, Marketing Management en HRM biedt FEM de master of Science in Business Studies genaamd 'Interdisciplinary Business Professional' aan.

Het instituut leidt drie typen financials op: de controllers, de accountants en de financieel adviseur. De opleidingen tot deze financials zijn binnen FEM zowel qua inhoud als qua organisatie sterk met elkaar verbonden. FEM kent een instituutsbrede propedeuse waarin de studenten een brede financieel-economische basis krijgen en die ze de kans biedt een bewuste keuze te maken voor een van de drie opleidingen. Ook in de hoofdfase biedt FEM vakken gemeenschappelijk aan. De visie op professionele identiteit, uitgewerkt in de zeven FEM-brede leeruitkomsten, is op instituutsniveau ontwikkeld en uitgewerkt. Ook in de organisatie is er nauwe samenwerking tussen de opleidingen. Zo kent FEM een instituutsbrede examen-, toets- en opleidingscommissie en geven docenten les binnen meerdere opleidingen.

Binnen het instituut is in 2014 begonnen met de herontwikkeling van het curriculum. Zowel het management als docenten merkten dat de curricula niet toekomstbestendig waren om mee te bewegen met de ontwikkelingen in de samenleving. Samen met de werkveldadviescommissies (WAC) en in strategische samenwerking met de lectoraten Duurzaam Financieel Management en Duurzaam Coöperatief Ondernemen is deze herontwikkeling ingezet.

In het onderwijs binnen het instituut FEM speelt de Innovatiewerkplaats een belangrijke rol. De Innovatiewerkplaats is:

"een leergemeenschap waar studenten, docent-onderzoekers en het beroepenveld elkaar ontmoeten, van elkaar leren en samen werken aan het oplossen van financiële en financieel-economische vraagstukken uit de samenleving. Hier komen onderwijs, onderzoek en de beroepspraktijk bij elkaar in een multidisciplinaire context. Het resultaat: kruisbestuiving en innovatie! Het is de ideale omgeving voor onze studenten om zich te ontwikkelen tot vakkundige, duurzame, internationaal georiënteerde en ondernemende professionals".

De ambitie van het instituut FEM, in de wetenschap dat er veel gebeurt in het toekomstige werkveld van de finance professionals, luidt dan ook *'we leiden zelfsturende, ondernemende finance professionals op met een duurzaam hart en versterken zo het noordelijk werkveld'*. De opleiding Accountancy vertaalt dit naar *'een ondernemende en professioneel-kritische professional met oog voor duurzaamheid en een hart voor het Groningen MKB'*.

In december 2013 vond de vorige opleidingsbeoordeling plaats. Belangrijke aanbevelingen uit die opleidingsbeoordeling hadden betrekking op: het onderscheidende profiel, de doorontwikkeling van de onderwijsleeromgeving en het gerealiseerd niveau.

4. OORDELEN OP HET NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde leerresultaten

Standaard 1: De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten beschrijven aantoonbaar het niveau (associate degree, bachelor of master) zoals gedefinieerd in het Nederlands kwalificatieraamwerk en de oriëntatie (hbo of wo) van de opleiding. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die vanuit het regionale, het nationale en het internationale perspectief door het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding. Voor zover van toepassing zijn de beoogde leerresultaten tevens in overeenstemming met relevante wet- en regelgeving.

Bevindingen

In lijn met de visie van de Hanzehogeschool en van het instituut Financieel Economisch Management (FEM) leidt de opleiding bachelor accountants op met een Groningse signatuur. Deze bachelor accountant is een ondernemende en professioneel-kritische professional met oog voor duurzaamheid en een hart voor het Groningse MKB. De opleiding is praktijkgericht waarbij ethisch handelen centraal staat en studenten zich vooral bezighouden met MKB-vraagstukken.

In verband met deze praktijkgerichtheid sluit de opleiding aan bij de Noordelijke Innovatieagenda (NIA) en consulteert ze regelmatig haar werkveldadviescommissie (WAC) over de kennis, vaardigheden en houding die in het werkveld nodig zijn. Daarnaast denken de leden actief mee over de eindkwalificaties. Via evaluaties van stage- en afstudeerbedrijven en docenten die tevens actief zijn in de praktijk, haalt de opleiding veel informatie op uit het werkveld.

Met behulp van de lectoraten Duurzaam Coöperatief Ondernemen en Duurzaam Financieel Management is de opleiding continu aangesloten op de meest actuele ontwikkelingen in het werkveld en weet ze met welke eindkwalificaties de studenten het best acteren in het beroepenveld. Via onderzoeksprojecten van docent-onderzoekers en studenten vinden nieuwe inzichten op het gebied van duurzaamheid en ondernemerschap hun weg terug in het curriculum.

Het panel leest in de Zelfevaluatie terug dat het werkveld vraagt om een professional die zich bewust is van zijn internationale omgeving. Hierbij is het belang van internationale focus in de financiële sector groot omdat mondiale trends invloed hebben op het werk. De hbo-bachelor student Accountancy van Hanzehogeschool moet dus de financiële wereldmarkt kennen, het Engels beheersen en vertrouwd zijn met de internationale wet- en regelgeving.

De opleiding borgt het niveau, de inhoud en de oriëntatie van haar beoogde leerresultaten door het gebruik van het landelijke opleidingsprofiel (2017). Het eindniveau van een hbo-afgestudeerde is het hbo-niveau (niveau 6 van het Europees Kwalificatieraamwerk) en sluit aan op de Dublin-descriptoren.

In het Landelijke Accountancy Scholenoverleg (ACS), waarin alle opleidingen Accountancy aan hbo-instellingen zijn vertegenwoordigd, is het landelijke profiel opgesteld. Dit profiel is mede gebaseerd op de Eindtermen Accountancyopleidingen 2016 van de Commissie Eindtermen Accountancy (CEA). Partners uit het beroepenveld werkten tevens mee aan dit profiel.

In het landelijke beroepsprofiel staan de volgende beroepstaken centraal: i) administratieve dienstverlening, ii) fiscale dienstverlening, iii) controle (assurance) en iv) (bedrijfseconomische) advisering. De Nederlandse Beroepsvereniging van Accountants definieert de volgende gedragskenmerken voor een hbo-afgestudeerde accountant: i) professionele houding, ii) lerend en reflecterend, iii) onderzoekend en ondernemend en iv) communicatief.

De combinatie van bovenstaande beroepstaken, gedragskenmerken en CEA-eisen creëren de volgende leeruitkomsten die aansluiten bij het landelijke opleidingsprofiel:

1. A De student richt een (geautomatiseerde) administratie in en adviseert daarover als externe dienstverlener in een dynamische omgeving. Dit doet hij zelfstandig bij minder complexe organisaties en onder begeleiding bij complexe organisaties.
B De student stelt een jaarrekening op en adviseert daarover als externe dienstverlener in een dynamische omgeving. Dit doet hij zelfstandig bij minder complexe organisaties en onder begeleiding bij complexe organisaties.
2. De student voert in teamverband, op basis van specialistische kennis, de audit van financiële en niet-financiële verantwoordingen uit in een dynamische (internationale) omgeving. Hij doet dit op basis van internationaal geaccepteerde standaarden.
3. De student zet volgens internationaal geaccepteerde standaarden een systeem van beheersing en betrouwbaarheid op, beoordeelt dit en adviseert hierover. Hij doet dit als externe dienstverlener in een dynamische (inter)nationale context.
4. De student adviseert op grond van zijn specialistische kennis over fiscale onderwerpen op basis van (inter)nationale wet- en regelgeving. Hij doet dit als externe dienstverlener in een multidisciplinair team.
5. De student adviseert over bedrijfseconomische, strategische en juridische onderwerpen op basis van (inter)nationale wet- en regelgeving, concepten en theorieën. Hij doet dit als externe dienstverlener in een multidisciplinair team.

Door het uitwerken van het onderzoekend vermogen, de ondernemende houding en professioneel vakmanschap in de vorm van 7 FEM-brede leeruitkomsten ontstaat *De Groningse kleur*:

1. De student handelt binnen een interculturele context. Hij herkent en erkent (in een internationale context) verschillende denk- en/of wereldbeelden.
2. De student toont onderzoekend vermogen als professionele financiële beroepsbeoefenaar waarbij zelfstandige oplossingen/ keuzes worden verantwoord met een overstijgende en objectieve blik op praktijkvragen.
3. De student demonstreert ICT-geletterdheid/ ICT-vaardigheden in een brede financieel economische context.
4. De student demonstreert persoonlijk leiderschap en een professioneel kritische houding bij het handelen binnen de werksituatie rekening houdend met verschillende belangen. Hij handelt volgens beroepscode en ethisch en maatschappelijke (duurzame) normen en waarden.
5. De student toont op grond van specifieke vaardigheden en kennis een professioneel ondernemende houding.
6. De student werkt samen in een multi- en interdisciplinaire context gericht op kwaliteitsverbetering van het eindresultaat.
7. De student communiceert zowel mondeling als schriftelijk in het Nederlands (F4) en Engels (B2). De communicatie is gericht op advies en professionele meningsvorming.

Weging en Oordeel

Voldoet.

De opleiding heeft een visie op het beroep die haar onderscheidt van vergelijkbare opleidingen en vertaalt deze visie naar haar beoogde leerresultaten inclusief *Groningse Kleur*. Hierin komen ook de heldere visie op internationalisering en onderzoek terug. De diverse visies, de validering en actualisering van het profiel zijn tot stand gekomen in nauwe samenwerking met het Groningse beroepenveld.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Toelichting NVAO: De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten. De docenten zijn zowel inhoudelijk als didactisch voldoende deskundig om de opleiding te verzorgen en geven begeleiding. De onderwijsleeromgeving bevordert dat studenten op actieve wijze deelnemen aan de vormgeving van het eigen leerproces (*student-centred*).

Indien het onderwijs in een andere taal dan het Nederlands wordt verzorgd, motiveert de opleiding deze keuze. Dit geldt ook indien de opleiding een anderstalige opleidingsnaam hanteert. Docenten beschikken over voldoende beheersing van de taal waarin zij doceren. Voorzieningen worden niet beoordeeld, tenzij deze specifiek voor de betreffende opleiding zijn getroffen.

Bevindingen

Programma

In het *curriculumoverzicht* neemt het panel het totale programma waar. In het overzicht *waarborging CEA-Eindtermen* maakt de opleiding inzichtelijk in welke blokken studenten werken aan bepaalde leeruitkomsten en CEA-eindtermen. Het eerste jaar binnen het Instituut is gemeenschappelijk voor de opleidingen Accountancy, Finance & Control en Finance, Tax and Advice.

In jaar 2 focust de opleiding zich op de twee richtingen binnen het vakgebied Accountancy. In semester één, 'De toegevoegde waarde' ligt de focus op de MKB-adviseur. Studenten leren dan bijvoorbeeld een jaarrekening samenstellen. De focus in semester twee, 'De ogen van de maatschappij' richt zich op de controlerend accountant. Hier vervaardigen studenten controleprogramma's.

Ook in jaar 3 tracht de opleiding de diverse rollen van het beroep inzichtelijk te maken. Zo is het eerste semester van jaar 3 opgesplitst in twee blokken. In het eerste blok staat de controlerend accountant centraal, in het tweede blok de adviserende accountant. Uit het auditgesprek met de studenten blijkt dat zij zo een bewuste keuze kunnen maken voor een stage in de samenstel/adviespraktijk of in de controlepraktijk.

De landelijk Overall Toets (OAT) vindt plaats in jaar 4. De OAT toetst de student op drie kernvakgebieden: i) Financial Accounting, ii) Audit & Assurance en iii) Internal Control & Accounting Information Systems. In het eerste semester van jaar 4 biedt de opleiding verdieping in Management Accounting en Control en Belastingrecht. In een afstudeeropdracht voert de student een praktijkgericht onderzoek uit resulterend in een advies.

Om de kwaliteit van het programma te borgen zet de opleiding blokenquêtes uit, voert ze panelgesprekken met studenten en evalueren docenten het verzorgde onderwijs. Op basis van deze informatie stelt de blokcoördinator met de verantwoordelijke docent een verbeterplan op dat aan de hand van de door de opleidingsmanager opgestelde ontwikkelopdrachten gerealiseerd wordt. Het panel vindt dit een mooi mechanisme en heeft in diverse auditgesprekken vastgesteld dat het systeem werkt.

Naast bovenstaand mechanisme bemoeit de Opleidingscommissie (OC) zich ook met de kwaliteit van het onderwijs. Uit het document *Advies Opleidingscommissie* blijkt dat de OC onder andere gevraagd en ongevraagd advies uitbrengt aan de Dean en de examencommissie over de Onderwijs- en Examenregeling (OER), voordat deze wordt vastgesteld. Ook formuleerde de OC een verbeterplan over het afstudeerproces na een onderzoek onder alle betrokkenen.

Het panel constateert dat de opleiding de kwaliteitszorg goed op orde heeft. Ze realiseert de diverse beleidsnota's waarbij de OC een belangrijke rol neemt/heeft. "*De opleiding maakt de PDCA-cyclus echt af,*" aldus een van de panelleden.

Het instituut hanteert drie strategische thema's: i) Professionele identiteit, ii) Ondernemende houding en iii) Duurzaamheid. Voor de *Professionele identiteit* probeert de opleiding studenten in een zo een vroegtijdig stadium in aanraking te laten komen met *de buitenwereld*. Zo interviewen en adviseren studenten in jaar 1 onder andere al een kleine ondernemer. In jaar 2 onderzoeken en leren studenten gezamenlijk in de Innovatiewerkplaats (IWP) situatie hoe ze om moeten gaan met nieuwe situaties en hoe zij daarin hun weg moeten kiezen. In jaar 4 brengt de student een advies uit aan een organisatie. De student presenteert zich in een eindassessment als beginnend professional die zicht heeft op zijn eigen huidige en verdere ontwikkeling als financial.

De *Ondernemende houding* komt terug in bijna alle vakken waarin aspecten van het ondernemerschap worden behandeld. Zo draaien de blokken rond MKB-advies om de financiële kant van het ondernemen. Studenten leren dat ze de ondernemer zo goed mogelijk moeten kennen en risico's en kansen in kaart moeten kunnen brengen. In blok 3.2 bijvoorbeeld richten studenten in een viertal een accountantspraktijk op met echte klanten. De praktijk moet voldoen aan alle kwaliteits- en AVG-eisen.

Het thema *Duurzaamheid* komt vanaf blok 1 jaar 1 in diverse gradaties voorbij. Zo leren studenten zich in jaar 1 af te vragen wat 'waarde' is en komen ethische vraagstukken '*het goede doen*' terug in de (maatschappelijke) opdrachten. Het ethisch bewustzijn wordt ook getriggerd in de OAT.

Het didactisch concept is erop gericht dat de student zelf verantwoordelijkheid voelt en neemt voor zijn ontwikkeling. De opleiding activeert de student door te werken aan reflectie en zelfobservatie, door opbouwende feedback en diverse leerstijlen te faciliteren. Met onder andere het gebruik van het model van Kolb (reflecteren, conceptualiseren, en toepassen) komt elke leerstijl aan bod. In lijn met het activerende en ontwikkelingsgerichte onderwijs maakt de opleiding gebruik van *blended learning*. Ze combineert contactonderwijs met online leren en leren in de praktijk. De op de auditdag gesproken studenten gaven aan zeer content te zijn over het onderwijsconcept. De '*ervaren vrijheid en zelf verantwoordelijkheid*' was wel even zoeken volgens één van die studenten maar is mede door de juiste begeleiding goed gekomen.

Binnen de opleiding Accountancy staat de praktijk centraal. In de IWP's werken studenten in het tweede jaar structureel met de beroepspraktijk aan *real life real time* opdrachten en beantwoorden ze vragen die regionaal en (inter)nationaal leven. Het instituut FEM werkt voornamelijk in het IWP Krachtig MKB. Hieronder vallen meerdere fysieke werkplaatsen, zoals gebiedscoöperatie Westerkwartier, Groningen en IWP Helpman de Wijert. Ook binnen IWP WIJS zijn veel FEM-studenten actief. Tijdens de auditdag heeft het panel een bezoek gebracht aan de Werkplaats Wijkdeal De Wijert. Hier sprak het panel onder andere met de directeur van de Gebiedscoöperatie Westerkwartier, de lector Duurzaam Coöperatief Ondernemen, de werkplaatsmanager van Wijkdeal De Wijert en diverse 2de- en 3de-jaarsstudenten die bezig waren met hun project (vb. het project *Transmission*). Zowel een inhoudelijke- als een ontwikkelcoach begeleiden de studenten bij de projecten die zij uitvoeren binnen de IWP. Het panel is zeer onder de indruk van de wijze waarop de opleiding de verbinding tussen onderwijs, onderzoek en werkveld vormgeeft in de IWP. Ook de gesproken studenten en opdrachtgevers (voor de IWP-projecten) zijn vol lof over het IWP-concept en de uitvoering daarvan.

Daarnaast kent de opleiding een aantal vaste partners (vb. De Jong & Laan, PwC, Deloitte, EY en BDO) die een rol spelen binnen de opleiding. Dit varieert van het geven van workshops, gastcolleges tot het daadwerkelijk uitvoeren van een opdracht bij één van deze partners. Veel van deze partners zijn ook betrokken binnen de Werkveldadviescommissie (WAC). De commissie komt drie keer per jaar bij elkaar en de leden helpen bij de ontwikkeling van het curriculum en leveren casusmateriaal. Mede op basis van advies van de WAC besloot de

opleiding de vierdaagse stage te verlengen naar een vijfdaagse. De op de auditdag gesproken WAC-leden zijn tevreden over de inbreng die zij hebben binnen de opleiding maar zeer zeker ook over het niveau van de studenten die stage komen lopen of afstuderen binnen hun bedrijf.

De opleiding beschrijft in haar *Zelfevaluatie* dat zij IT binnen accountancy als een uitdaging ziet. Het panel constateert dat de opleiding in jaar 2 vakken als ICAIS 1 en IT in de Accountantspraktijk heeft ontwikkeld maar dat zowel de gesproken alumni als de WAC-leden aandragen de IT-component verder te vergroten binnen de opleiding. Zowel op het gebied van automatisering bij de toepassingsmogelijkheden bij het accountantskantoor als bij de klant.

Onderzoek

Recentelijk heeft de opleiding gewerkt aan de verbetering van het onderzoeksgedeelte van de afstudeeropdrachten. Studenten voeren nu in elk leerjaar een deel van een onderzoek uit. Zij werken zo gericht aan hun onderzoekend vermogen. De opleiding beoogt, en de studenten beamen, dat *onderzoek* zo geen doel op zich is maar een belangrijke voorwaarde is voor gedegen advies en andere beroepsproducten. Dit blijkt ook uit het document *Visie op onderzoekend vermogen*. Binnen de leerlijn *Onderzoekend vermogen* bouwt de student, onder begeleiding van coaches, van jaar 1 het onderzoekend vermogen op. Van het opstellen van interviewvragen, uitvoeren van een onderzoeksopdracht, de IWP-opdrachten tot het uitvoeren van een afstudeeropdracht waarbij de student onderzoekend vermogen op niveau 3 aantoont.

Door de cyclische benadering, elk jaar ten minste één onderzoek, toename van de complexiteit, afname begeleiding en het niveau van toetsing oplopend, wordt de student positief geïndoctrineerd met het doen van onderzoek. Na de inleidende module in de propedeuse wordt het onderzoekend vermogen in jaar 2 en 3 ontwikkeld en getoetst terwijl studenten in duo's opdrachten uitvoeren voor de beroepspraktijk. De coaches die deze opdrachten begeleiden leveren maatwerk bij het toelichten van onderzoeksmethoden en -technieken. Mede op basis van de diverse gesprekken en bekeken (onderzoeks)producten constateert het panel dat de opleiding de goede weg is ingeslagen. Een verbeterpunt ziet het panel in het terugvloeien van kennis vanuit het lectoraat Duurzaam Financieel Management in het onderwijs.

Internationalisering

Het curriculum bevat diverse elementen waarin *internationalisering* aan bod komt. Zo wordt er *Engels* en internationale vakken gedoceerd, buitenlandse activiteiten georganiseerd, internationale literatuur gebruikt en toetst de opleiding *Interculturele vaardigheden* af op niveau 2. In jaar 1 leren studenten in het vak *Finance and Economics I (IFE I)* over wereldhandel en internationale financiële markten. In *IFE II* verdiepen studenten zich in de kennis over die internationale financiële markten en gaan ze in op internationaal betalingsverkeer, internationale economische betrekkingen, internationale handelstheorieën en het landenrisico.

Door de verwevenheid van de internationale regels met de Nederlandse wet- en regelgeving op het gebied van verslaglegging en accountantscontrole komen deze ook aan bod. Binnen de opleiding werken studenten met internationale modellen zoals COSO en BSC.

Binnen de IWP's werken studenten ook aan internationale opdrachten of voor bedrijven met een internationaal karakter. En studenten kunnen ervoor kiezen hun stage- én afstudeeropdracht in het buitenland te doen. Het panel constateert dat de opleiding de prestatie indicator van de Hanzehogeschool voor internationalisering (20% van de afgestudeerden heeft 3 maanden of meer in het buitenland gestudeerd/gewerkt) haalt. De gesproken studenten en alumni geven aan dat de opleiding studenten goed informeert/begeleidt over studeren in het buitenland. Het panel raadt de opleiding wel aan goed te kijken naar hoe ze bepaalde vakken vormgeeft. Zo gebruikt de opleiding voor bepaalde vakken Engelse literatuur maar zijn de lessen en toetsen in het Nederlands. De studenten en het panel raden aan hierin één lijn (taal) te hanteren.

Docententeam

Op basis van de voor het panel beschikbaar gestelde *curriculum vitae's* concludeert het dat het docententeam van niveau is. Docenten zijn inhoudelijk en didactische bekwaam en beschikken bijna allemaal over een mastergraad en zijn Basis Kwalificatie Examinering (BKE)-gekwalificeerd of ermee bezig. Docenten zijn actief op twee van de drie terreinen: i) onderzoek, ii) onderwijs en iii) beroepspraktijk.

Binnen FEM werken negen accountants, acht RA's en een AA, met ruime ervaring in de accountantspraktijk en de meeste docenten zijn stage- of afstudeerbegeleider. Zo blijven zij nauw verbonden met het werk- en onderzoeksveld. Dit waarderen de studenten, bleek uit het panelgesprek. Veel docenten hebben daarnaast een taak als lid van de curriculumcommissie, examencommissie, toetscommissie of toetsingscommissie. Daarnaast zijn er werkgroepen Blended Learning, Ondernemerschap en Digitaal toetsen, waardoor alle docenten betrokken zijn bij de verbetering van het onderwijs.

Een aantal docenten levert een bijdrage aan het lectoraatonderzoek. Twee docenten promoveren aan het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen en twee andere docenten voeren hun promotieonderzoek uit naar de relatie tussen management control systemen en de (autonome) motivatie van medewerkers in de langdurige zorg. Ook doet een gepromoveerde docent met een aantal studenten onderzoek bij de Gasunie.

Het panel stelt vast dat de docenten continue bezig zijn met het ontwikkelen en verbeteren van het curriculum en hun eigen professionele functioneren. De opleiding ondersteunt dit door het aanbieden van in-company trainingen (vb. activerend onderwijs en Prowise). Mede dankzij de leergang 'Activerend Opleiden' zijn de docenten vertrouwd met het model van Kolb en passen ze dit toe in hun lessen. Op het gebied van internationalisering wordt er voor de Engelse taalvaardigheid cursussen Cambridge Engels aangeboden en is er een Intercultural Learning Lab waar docenten getraind worden in de betekenis van interculturele verschillen voor het onderwijs. Ook vindt er docentuitwisseling plaats met de FEM-partners in Uganda, Rusland en Aruba.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

De opleiding integreert studieloopbaanbegeleiding in het curriculum. Dit betekent dat de student en de studieloopbaanbegeleider (SLB'er) elkaar regelmatig zien en gericht werken aan de FEM-brede leeruitkomsten. De SLB'er monitort de studievoortgang en de motivatie van studenten om vast te stellen welke studenten meer uitdaging of juist meer zorg nodig hebben. In het panelgesprek met de studenten bleek dat ze de SLB'er waarderen: *'de SLB'er motiveert, geeft loopbaanbegeleiding en pusht niet te veel. Fijn dat de SLB'er op oproep beschikbaar is.'*

Uit de panelgesprekken en het *Zelfevaluatie rapport* zijn geen negatieve opmerkingen boven water gekomen over de opleidingsspecifieke voorzieningen. Blackboard werkt adequaat, er zijn voldoende werkplekken en het panel vindt het mooi dat studenten de beschikking hebben over Caseware.

Weging en Oordeel

Voldoet.

De inhoud van het programma is state-of-the-art, mede door het verfijnde gebruik van de Innovatiewerkplaatsen, en anticipeert op ontwikkelingen in de beroepspraktijk. De opleiding hanteert diverse actualiseringsmechanismen (docenten staan vrijwel allen met één been in de beroepspraktijk en gebruiken hun ervaring ter verrijking van het onderwijs). Haar visie op onderzoek (S1) heeft de opleiding op grondige wijze vormgegeven. Het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen levert een substantiële inbreng in de onderzoekleerlijn van de opleiding, o.a. doordat docenten deel uitmaken van de kenniskring en hun onderzoekservaring aantoonbaar inbrengen in het curriculum en hun colleges.

Winst kan de opleiding behalen door de inbreng van het lectoraat Duurzaam Financieel Management te vergroten. Internationalisering is uitgewerkt, zoals de beoogde leerresultaten veronderstellen.

De opleiding beschikt over een daadkrachtig opererende Opleidingscommissie met een hoge betrokkenheid en nadrukkelijke impact op de kwaliteit(sborging) van het curriculum.

Een bijzonder hoge betrokkenheid van en wisselwerking met het beroepenveld zorgt dat studenten werken aan/met continu geactualiseerde praktijkcases waarin bedrijven als opdrachtgevers fungeren en gerenommeerde gastdocenten met actuele praktijkinbreng langskomen. De IT-component mag versterkt worden binnen de opleiding.

Uit een door de opleiding verstrekt overzicht van kwalificaties van het docentencorps blijkt een dekking van deskundigheden die nodig is om het programma te verzorgen. Deze kwalificaties, en met name hun actuele vakkennis en wisselwerking met het werkveld blijken eveneens uit het docentengesprek tijdens de audit. De studenten bevestigen dit en zijn zeer tevreden over de didactische en coachende kwaliteiten van hun docenten. De docenten zijn in groten getale betrokken bij onderzoek en professionaliseren zich stelselmatig. De docenten zijn gecommitteerd aan het gehele programma en werken als team samen.

De opleidings specifieke faciliteiten zijn van voldoende kwaliteit. Zo werkt Blackboard adequaat en zijn er voldoende werkplekken. Het panel vindt het mooi dat studenten kunnen beschikken over de accountancy software *Caseware*. De studenten zijn zeer positief over de inzet van de studieloopbaanbegeleider.

4.3. Toetsing

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Toelichting NVAO: De beoordeling is valide, betrouwbaar en voldoende onafhankelijk. De eisen zijn helder voor de studenten. De kwaliteit van de tentaminering en examinering wordt voldoende gewaarborgd en voldoet aan de wettelijke deugdelijkheidsvereisten. De toetsen ondersteunen het eigen leerproces van de student.

Bevindingen

Het *Toetsbeleid van het Instituut voor Financieel Economisch Management* voldoet aan de richtlijnen, beschreven in het door het panel bekeken generieke hogeschoolbrede document *HG Toetsbeleid*, van de Hanzehogeschool. In elk toetsplan beschrijft de opleiding hoe en op welk moment ze toetst en of de studenten bepaalde leeruitkomsten beheersen op het juiste niveau.

De leeruitkomsten geven het gewenste niveau van de toets aan en die baseert de opleiding op het competentieniveau 1,2, of 3, corresponderend met de landelijke opleidingsprofielen. Elk toetsplan beschrijft hoe leeruitkomsten, toetsvormen en -instrumenten met elkaar samenhangen en wat de beoordelingscriteria zijn om zo het beheersingsniveau vast te stellen.

In het panelgesprek met de studenten bleek dat zij tevreden zijn over de toetsing. Zo kunnen ze op Blackboard alle informatie, toetsmatrijzen, proeftentamen en beoordelingsformulieren omtrent een studieonderdeel vinden. Ook waarderen zij het dat veel toetsen digitaal zijn en ze de mogelijkheid hebben om achteraf hun toets in te zien.

In lijn met het toetsbeleid hanteert de opleiding diverse toetsvormen en ze toetst regelmatig integraal. De toetsing sluit zo aan bij het activerende en ontwikkelingsgerichte onderwijs. Het panel constateert, na een steekproef op gemaakte toetsen, dat de opleiding toetst met realistische beroepsopdrachten, diverse toetsvormen (vb. schriftelijk, vaardigheidsopdrachten en assessments) en zowel formatief als summatief. Het veelvuldig digitaal toetsen bevordert de kwaliteit en snelheid van het nakijken.

De toetsing van de opleiding is valide en betrouwbaar. Dit bereikt ze door ieder onderwijsblok, in de leeruitkomsten de competenties en het niveau concreet meetbaar te maken, het *vierogenprincipe* toe te passen en regelmatig te kalibreren. Elke groepsopdracht kent een individuele component, dit voorkomt meeliftgedrag.

Kwaliteitsborging

Het management benoemt voor elke onderwijseenheid een toetsverantwoordelijke en een 'meekijker'. De toetsverantwoordelijke is benoemd als examinator en beschikt over een BKE. Gezamenlijk zorgen ze voor de definitieve inhoud en vorm van de toets. Ze hanteren hierbij de 'checklist voor meekijkers' voor toetsing op niveau 3. Bij toetsen op een ander niveau gebruiken ze deze checklist als richtlijn. Docenten zonder BKE kijken toetsen na onder begeleiding van een examinator.

Het instituut FEM kent een instituutsbrede examencommissie. Deze commissie is het orgaan dat op objectieve en deskundige wijze vaststelt of een student voldoet aan de voorwaarden voor het verkrijgen van een graad. De examencommissie borgt de kwaliteit van de tentamens en examens en wijst examinatoren aan. Zij is dus formeel verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit maar mandateert deze taak aan de toetscommissie. Structureel is één lid van de examencommissie ook lid van de toetscommissie. De leden van de examen- en toetscommissie beschikken over een SKE-certificaat.

De toetscommissie beschikt over een checklist waarin de richtlijnen voor goede toetsing zijn vertaald naar een set criteria, gericht op validiteit, betrouwbaarheid en transparantie. Aan de hand van deze checklist screent ze de jaarlijkse steekproef van toetsen. Ook de examencommissie en de opleidingsmanager kunnen screeningsverzoeken indienen.

De toetscommissie brengt per kwartaal en per jaar verslag uit van de bevindingen van de toetsscreening. Deze verslagen bespreekt men in het werkoverleg tussen de voorzitter van de examencommissie, de Dean en de voorzitter van de toetscommissie. Ook publiceert de toetscommissie de verslagen op intranet, constateert het panel. Mede op basis van de bekeken documentatie maar ook door het panelgesprek op de auditdag stelt het panel vast dat zowel de examen- als de toetscommissie goed in positie zijn.

Afstuderen

De afstudeerfase voor de student vangt aan met het zoeken naar een onderzoeksopdracht over een geschikt onderwerp. Voor de start van de afstudeerperiode moet de student beschikken over een voorlopige goedkeuring van de afstudeercoördinator. De coördinator beoordeelt of het onderwerp onderzoekswaardig is en zich leent voor praktijkgericht onderzoek op hbo-bachelorniveau. De student moet dan al een indicatie geven van het theoretisch kader en de methodologie. Na de voorlopige goedkeuring schrijft de student, onder begeleiding van de docent-begeleider, het onderzoeksplan dat het presenteert bij de toetsingscommissie. De toetsingscommissie bewaakt het niveau van de onderzoeksplannen voor de afstudeeropdrachten. Een goed, aanvullend mechanisme naar het oordeel van het panel.

Het resultaat van het onderzoekstraject is een adviesrapport. Een docent-begeleider en een tweede beoordelaar beoordelen het rapport op basis van een nieuw ontwikkeld beoordelingsformulier. Na een positieve beoordeling volgt een mondelinge verantwoording, bestaande uit een presentatie en een gesprek met de twee beoordelaars.

Per september 2020 start de opleiding met het nieuwe afstudeertraject. Hierin wordt professionele identiteit toegevoegd als eindkwalificatie en wordt dit beoordeeld in een eindassessment. Dit assessment komt in plaats van de verantwoording. Ook krijgen studenten de kans af te studeren met een ander beroepsproduct dan het adviesrapport. De extra beoordeling van het onderzoeksplan (go/no go) gebeurt hierin niet meer door de toetsingscommissie maar door een tweede examiner. Die tweede examiner, dankzij scholing en kalibratie zijn de onderzoeksvaardigheden van docenten gestegen, beoordeelt het adviesrapport. Het panel vindt dit een goede ontwikkeling, zeker het gebruik van het eindassessment. Wel raadt het de opleiding aan goed te monitoren dat het go/no go moment op niveau blijft.

Weging en Oordeel

Voldoet.

Het toetsbeleid wordt door alle docenten consequent en op deskundige wijze ten uitvoer gebracht. De gehanteerde toetsvormen zijn gevarieerd en studenten weten hoe, wanneer en waarop ze getoetst worden. De borging van het systeem gebeurt consequent, proactief en op deskundige wijze door zowel examen- als toetscommissie en leidt tot passende interventies. Alle examinatoren zijn BKE-gecertificeerd en een substantieel deel van de leden van de examencommissie en van de toetscommissie zijn SKE- gecertificeerd. De examencommissie speelt een belangrijke rol in het samenspel tussen studenten, docenten en managementteam en doet wat ze moet doen.

4.4. Gerealiseerde leerresultaten

Standaard 4: De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het realiseren van de beoogde leerresultaten blijkt uit de uitkomsten van toetsen, de eindwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren.

Bevindingen

Voorafgaand aan de auditdag bekeek het panel van vijftien studenten het afstudeerdossier. Het panel vond deze, op één na, allen van hbo-bachelorniveau. Het als onvoldoende beoordeelde eindwerk heeft het panel op de auditdag besproken met de twee examinatoren. Mede op basis van het beoordelingsformulier dat volstond met negatieve feedback zijn de positieve punten onderbelicht gebleven. Daardoor was het voor het panel moeilijk navolgbaar waarom er onder de streep uiteindelijk wel een voldoende uit kwam.

Nu, constateert het panel, controleert de examencommissie het oordeel met de feedback voordat deze naar de student gaat. Een goede, aanvullende controle naar de mening van het panel. De inhoud van de eindwerken sluit aan bij de profilering en positionering van de opleiding.

Mede op basis van het auditgesprek met het werkveld en alumni concludeert het panel dat zij zeer tevreden zijn over de opleiding en het niveau van de studenten die zij aflevert. Stage- en afstudeerplaatsen komen terugkerend jaarlijks beschikbaar en afstudeerders krijgen regelmatig een baan aangeboden bij het bedrijf waar ze afstuderen.

Ook de doorstroommogelijkheid naar een Post Bachelor opleiding of universitaire opleiding is goed aldus de alumni. Zij onderschrijven tevens het belang van professionele ontwikkeling en ICT-geletterdheid welk ondertussen beide in het nieuwe curriculum zijn geïntegreerd. De alumni geven wel aan dat zij graag nog vaker betrokken willen worden bij het 'reilen en zeilen' van de opleiding.

Weging en Oordeel

Voldoet.

Het auditpanel vindt dat de studenten met de afstudeerproducten laten zien dat zij de beoogde leerresultaten hebben behaald. Het werkveld is te spreken over de kwaliteit en het functioneren van zowel de studenten als de alumni. De alumni vinden dat de opleiding hen adequaat heeft voorbereid op het werkveld. Ook geven ze aan graag meer 'terug te willen geven' aan de opleiding.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel concludeert dat de opleiding beschikt over een mooi, uitdagend en doordracht curriculum. Mede door het gebruik van de Innovatiewerkplaatsen, deskundige docenten/coaches 'dwingt' ze studenten vroegtijdig het veld in te gaan en onderzoek te doen. Ook de rijke relatie met het werkveld, zowel voor het reguliere onderwijs als voor de Innovatiewerkplaatsen, komt de opleiding ten goede. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen toont al zijn meerwaarde voor de opleiding. De samenwerking met het lectoraat Duurzaam Financieel Management kan nog sterker.

Een ander punt voor op de verbeteragenda heeft betrekking op internationalisering. In de vakken waar de opleiding Engelse literatuur hanteert adviseert het panel dit in lijn te brengen met de gehanteerde taal in de lessen en toetsvormen. Ook het verder versterken van de IT-component moet een plek krijgen op deze verbeteragenda.

Op grond van de beslisregels van de NVAO komt het auditpanel voor de voltijdvariant van de opleiding Accountancy van Hanzehogeschool Groningen tot 'voldoet' voor alle vier de standaarden.

Het auditpanel komt derhalve voor de opleiding als geheel tot het oordeel 'positief'. Het adviseert de NVAO tot het behoud van de accreditatie van de opleiding.

6. AANBEVELINGEN

Naar aanleiding van de audit volgen hier een aantal beknopte aanbevelingen voor de opleiding Accountancy:

- Verstevig, in lijn met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen, de samenwerking met het lectoraat Duurzaam Financieel Management.
- Hanteer één taal binnen de vakken. Voorkom bij het gebruik van Engelse literatuur, Nederlandse lessen en toetsing.
- Vergroot de IT-component in de opleiding, zowel op het gebied van automatisering bij de toepassingsmogelijkheden bij het accountantskantoor als bij de klant.

BIJLAGE I   Scoretabel

Scoretabel paneloordelen Hanzehogeschool Groningen hbo-bacheloropleiding Accountancy voltijd	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde leerresultaten	Voldoet
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoet
Standaard 3. Toetsing	Voldoet
Standaard 4. Gerealiseerde leerresultaten	Voldoet
Algemeen eindoordeel	Positief

BIJLAGE II   Programma, werkwijze en beslisregels

Auditprogramma Beperkte Opleidingsbeoordeling¹ t.b.v. hbo-bacheloropleiding Accountancy – Hanzehogeschool Groningen – 19 november 2019.

Tijd	Gesprek
8.15 – 8.30	Ontvangst panelleden
8.45 – 9.30	Gesprek opleidingsmanagement
9.45 – 10.45	Het onderwijs van Accountancy –docenten-
11.00 -11.30	Het onderwijs van Accountancy –studenten-
11.30 – 12.00	Voorbeelden van karakteristieke projecten uit het onderwijs
12.00 – 12.45	Lunch auditpanel met Werkveld en Alumni
13.15 – 14.00	Kwaliteit van toetsing & borging van het niveau van Accountancy
14.15 – 16.30	Onderwijsvisie in de praktijk: verbinding onderwijs, onderzoek en werkveld in Werkplaats Wijkdeal De Wijert, Groningen 14.15-14.45: Autorit naar Werkplaats Wijkdeal De Wijert 14.45-15.00: De opzet van de werkplaats 15.00-15.45: Gesprekken met Accountancy studenten/opdrachtgevers/docenten over afgeronde projecten 15.45-16.00: Gesprekken met studenten Accountancy over IWP opdrachten, afstuderen of stage 16.00-16.30: autorit terug naar de Van Olsttoeren
16.30-17.00	De toekomst van de opleiding Accountancy
17.15 – 17.30	Pending issues
17.30	Terugkoppeling en afsluiting

Werkwijze

Bij de beoordeling van de betreffende opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland' van september 2018. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditpanel zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het auditpanel zijn oordeel over de opleiding moet bepalen.

¹ In verband met de privacywetgeving zijn in het programma uitsluitend de functies/rollen van gesprekspartners opgenomen. De namen van de gesprekspartners zijn bij de secretaris van het auditpanel bekend.

De secretaris lichtte het auditpanel voorafgaand aan de visitatie uitgebreid voor over het beoordelingskader en de -procedure en over de van hen verwachte attitude voor, tijdens en na de visitatie. Tevens zorgde de secretaris voor een kalibratie van het auditpanel door de interpretatie van de standaarden, de oordelen en de beslisregels door te nemen. Tijdens het audittraject bewaakte de secretaris de correcte procesgang, zag erop toe dat het oordeel van het auditpanel conform het kader tot stand kwam en ondersteunde het proces van de oordeelsvorming.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de betreffende opleiding. Voorafgaand aan het locatiebezoek vond een voorbereidend intern paneloverleg plaats waarin het auditpanel het informatiedossier en de onderliggende documenten besprak. Bovendien zijn de bevindingen van het auditpanel over de eindwerken tijdens het vooroverleg onderling gedeeld.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Het auditpanel bood studenten, docenten en andere betrokkenen bij de opleiding die niet waren opgenomen in het programma van het locatiebezoek, de gelegenheid om zaken onder de aandacht te brengen die zij van belang achten voor de beoordeling. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding de mogelijkheid daartoe tijdig en op correcte wijze bij hen onder de aandacht heeft gebracht en hen heeft geïnformeerd over hoe zij contact konden opnemen met de secretaris van het auditpanel. Het auditteam ontving in totaal geen reactie.

Afstemming deelpanels binnen het cluster

De visitatie binnen dit cluster is uitgevoerd door de visitatiebureaus Hobéon en NQA waarbij Hobéon drie hogescholen en NQA zes hogescholen heeft beoordeeld. Gedurende het traject hebben de voorzitters van de betrokken kernpanels met elkaar afgestemd over de opzet en de focuspunten van de audits.

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de auditpanels geborgd door de ondersteuning van zo veel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Het oordeel van het auditpanel vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een standaard 'voldoet', 'voldoet ten dele' of 'voldoet niet' scoren. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, September 2018'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en dual), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de kwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding. Het eindoordeel over de opleiding luidt: 'positief', 'positief onder voorwaarden' of 'negatief'.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende beoordelingskader genoemde kwaliteitsstandaarden.

Beperkte opleidingsbeoordeling

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief** indien alle standaarden 'voldoet' scoren.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **positief onder voorwaarden** indien Standaard 1 voldoet en maximaal twee standaarden een 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval **negatief** indien:

- een of meer standaarden 'voldoet niet' scoren
- standaard 1 'voldoet ten dele' scoort
- een of twee standaarden 'voldoet ten dele' scoren, waarbij het auditpanel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- drie of meer standaarden 'voldoet ten dele' scoren.

BIJLAGE III   Lijst geraadpleegde documenten

- Zelfevaluatie-rapport 'Vernieuwen in Verbinding' – 'Controle en advies in goede handen'. (11 september 2019)
- Onderwijsvisie FEM
- Masterplan curriculumontwikkeling FEM (2014)
- Landelijk beroeps- en opleidingsprofiel
- Beroeps- en opleidingsprofiel AC, ACS 2017
- Overzicht waarborging CEA-eindtermen
- Visie op studieloopbaanbegeleiding
- Visie op onderzoekend vermogen
- Beleidsplan Internationalisering
- Toetsbeleid FEM
- HG Toetsbeleid
- Afstudeerevaluatie praktijkbegeleiders door onderzoeksbureau LexNova
- HBO-monitor
- Onderzoeksrapport Hanzehogeschool 2019
- Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
  - leerresultaten, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docenten en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
  - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
- Overzichtslijst van alle werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid.
- Jaarverslag examencommissie en verslagen opleidingscommissie
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Representatieve selectie van handboeken en overig studiemateriaal.

Het panel heeft van vijftien studenten de eindwerken bestudeerd.

Om redenen van privacy zijn de namen van afgestudeerden en hun studentnummers van wie het panel de eindwerken heeft bekeken niet opgenomen in deze rapportage. Namen van de afgestudeerde studenten, hun studentnummer evenals de titels van de eindwerken zijn bekend bij de secretaris van het auditpanel.

BIJLAGE IV   Panelsamenstelling

Op 28 juli 2019 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het auditpanel t.b.v. de beoordeling van de opleiding Accountancy van Hanzehogeschool Groningen, onder het nummer 008036. Deze opleiding behoort tot onderstaande visitatiegroep.

Naam visitatiegroep:	HBO Accountancy groep 3
----------------------	-------------------------

De secretaris van het auditpanel beschikt over nadere informatie over de samenstelling en expertise van de panelleden die in bovengenoemde visitatiegroep zijn ingezet.

In onderstaande tabel volgen korte functiebeschrijvingen van de panelleden die deelnamen aan het auditpanel van de in dit beoordelingsrapport beschreven opleiding.

Naam	Rol	Korte functiebeschrijvingen
R.J.M. (Rob) van der Hoorn MBA	Voorzitter	De heer Van der Hoorn was tot de zomer van 2018 een van de directeurs van de Hobéon Groep en heeft binnen het hoger onderwijs ruime ervaring met audits. Daarnaast heeft hij zich bij Hobéon onder andere bezig gehouden met financieel economische vraagstukken voor hoger onderwijsinstellingen.
D. (Dirk) van der Bij RA RB	Lid	De heer Van der Bij is coördinator en docent aan de Accountancy opleiding van NHL Stenden. Ook werkt hij als docent aan de Rijksuniversiteit Groningen en is hij werkzaam als registeraccountant.
drs. P.A.M. (Piet) de Keijzer	Lid	De heer De Keijzer was tot 2016 docent Economie aan Fontys Hogeschool voor Financieel Management en is nu opleidingsmanager bij Avans+ voor de opleidingen Finance & Control en Post-Bachelor Accountancy MKB. Daarnaast is hij voorzitter van het Landelijk Overleg Opleiding Finance & Control (LOOFC). Hij is tevens lid van de examencommissie Geïntegreerd Slotexamen Accountancy (RA en AA).
S. (Sven) Otto	Studentlid	De heer Otto studeert Accountancy aan Saxion Hogeschool en is betrokken bij de Studievereniging Balans.

J.D. (Bob) Schakenbos	Secretaris	NVAO getraind secretaris.
-----------------------	------------	---------------------------

De door alle panelleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van Hobéon. In deze verklaring verklaren de panelleden gedurende ten minste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling - anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het evaluatiebureau -, die een onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl